

Nr 49.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1933 kl. 3 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner om fortsatt giltighet för gällande bestämmelser angående utförselbevis för råg och vete.

Till bevillningsutskottet hava för förberedande behandling hänvisats följande motioner angående utförselbevis för råg och vete, nämligen:

1) de likalydande motionerna nr 115 i första kammaren av herr *Trygger* m. fl. och nr 66 i andra kammaren av herr *Lindman* m. fl., däri hemstälts, »att riksdagen för sin del måtte besluta, att de genom Kungl. Maj:ts förordning den 12 juni 1931 (nr 207) förlängda bestämmelserna i förordningen den 13 april 1928 angående utförselbevis för råg och vete skola äga fortsatt giltighet från och med den 1 augusti 1933 tills vidare»; samt

2) motionen nr 193 i andra kammaren av herr *Olsson* i *Kullenbergs-torp*, däri hemstälts, »att riksdagen måtte besluta, att de i förordningen den 13 april 1928 (nr 76) angående utförselbevis för råg och vete meddelade bestämmelser skola äga fortsatt giltighet under tiden från och med den 1 augusti 1933 till och med den 31 juli 1937».

De sålunda framställda yrkandena, vilka båda avse beredande av fortsatt giltighet av bestämmelserna i förordningen den 13 april 1928 (nr 76) angående utförselbevis för råg och vete, skilja sig från varandra i sak icke i annat avseende än beträffande giltighetstidens längd, i det att i motionerna I: 115 och II: 66 föreslagits, att bestämmelserna skola förlänas fortsatt giltighet från och med den 1 augusti 1933 tillsvidare, medan motionen II: 193 upptager förslag om en fortsatt giltighet under fyra år till och med den 31 juli 1937.

Beträffande motiveringen för yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 66 och II: 193.

Genom en den 28 april 1933 dagtecknad, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 247, har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående fortsatt tillämpning av gällande spannmålsreglering efter oförändrade riktlinjer. I sitt anförande till det vid nämnda proposition fogade statsrådsprotokoll har chefen för jordbruksdepartementet jämväl ingått på fråga

Bihang till riksdagens protokoll 1933. 7 saml. Nr 49.

gan om fortsatt tillämpning av utförselbevissystemet för råg och vete och därvid till en början lämnat följande redogörelse:

»Sedan 1923, 1924 och 1925 års riksdagar avslagit väckta förslag om införande av utförselbevis för vissa slag av spannmål, antog *1926 års riksdag* ett motionsvis framlagt och av vissa reservanter inom bevillningsutskottet tillstyrkt förslag till förordning angående utförselbevis för råg och vete (bevilln.-utsk. bet. nr 37; R. skr. nr 197). Den 26 juli 1926 utfärdades förordning i ämnet (nr 382) ävensom kungörelse (nr 383) med tillämpningsföreskrifter till samma förordning. Bestämmelserna trädde i kraft den 1 augusti 1926 och skulle gälla till och med den 31 juli 1928. I förordningen vidtogos i överensstämmelse med beslut av *1927 års riksdag* (prop. nr 150; R. skr. nr 89) genom kungörelse den 8 april 1927 (nr 121) vissa ändringar.

Vid *1928 års riksdag* (prop. nr 107; R. skr. nr 93) antogs förslag till ny förordning angående utförselbevis för råg och vete. Förslaget innebar, att 1926 års förordning med däri gjorda ändringar skulle, med viss mindre ändring, äga fortsatt giltighet till och med den 31 juli 1931. I anslutning till riksdagens beslut utfärdades förordning i ämnet den 13 april 1928 (nr 76). Kungörelse med tillämpningsföreskrifter utfärdades den 24 maj 1928 (nr 153).

Sedan *1931 års riksdag* beslutat (prop. nr 159; R. skr. nr 194), att de i 1928 års förordning meddelade bestämmelser skulle äga fortsatt giltighet under tiden från och med den 1 augusti 1931 tillsvidare till och med den 31 juli 1933, utfärdade Kungl. Maj:t den 12 juni 1931 dels i överensstämmelse med riksdagens beslut förordning (nr 207) om fortsatt giltighet av 1928 års förordning dels ock kungörelse (nr 208) om fortsatt giltighet av kungörelsen med tillämpningsföreskrifter till sistnämnda förordning. De i 1928 års förordning meddelade, alltjämt gällande bestämmelserna äro av följande innehåll.

Den, som av omalen råg eller omalet vete, varöver han utan hinder av tullverket kan inom riket fritt föfoga, på en gång till utförsel angiver och med en och samma lägenhet till utlandet sjöledes eller på järnväg eller till svensk frihamn utför sammanlagt eller av någotdera slaget minst 500 kilogram, äger, såvida den utförda varan skäligen kan anses marknadsgill, av vederbörande tullmyndighet erhålla bevis om utförseln, med angivande tillika av det tullbelopp, som skolat utgå vid införsel av sådan vara till enahanda myckenhet (§ 1). Innehavare av utförselbevis är berättigad att, inom sex månader från det angivningen till utförsel ägt rum, mot bevisets återställande antingen utan tullavgifts erläggande införa omalen eller malen råg eller omalet eller malet vete till så stor myckenhet, att den tull, som enligt tulltaxan skolat därå belöpa, är lika med det i utförselbeviset angivna tullbeloppet, eller, i den mån varor, som nu sagts, under de sex kalendermånader, som förflutit närmast före den månad, under vilken angivningen till utförsel ägt rum, införts till myckenhet, att den därav in-flutna tullavgiften med avdrag av två procent beräknas därtill lämna tillgång, hos generaltullstyrelsen utbekomma sagda belopp med avdrag av två procent (§ 2 första stycket). Utförselbevis skall återställas eller be-

lopp, varå beviset lyder, inbetalas till tullverket, därest den vara, för vilken beviset utfärdats, återinföres och tullfrihet för varan därvid ifrågasättes (§ 2 andra stycket).»

I anslutning till denna redogörelse må här återgivas några av 1931 års bevillningsutskott anförda synpunkter på den då föreliggande frågan om fortsatt tillämpning av utförselbevissystemet. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 33 anförde 1931 års bevillningsutskott bland annat följande:

På grund av den i juli månad 1930 igångsatta stödaktionen för spannmålsproduktionen hade utförselbevisen för det dåvarande väsentligen förlorat sin tidigare betydelse. Det vore emellertid enligt utskottets uppfattning å ena sidan tydligt, att i detta läge några praktiska olägenheter av betydelse icke kunde vara förknippade med de dittillsvarande bestämmelsernas bibehållande. Å andra sidan fann utskottet den omständigheten, att ovisshet rådde, huruvida stödaktionen för spannmålsodlingen kunde komma att i fortsättningen fullföljas efter dåvarande eller eventuellt andra riktlinjer, utgöra ett direkt skäl för att bestämmelserna förlänades fortsatt giltighet. Desamma syntes enligt utskottets uppfattning i sin mån kunna medverka till en anpassning efter de nya förhållanden, som kunde uppkomma vid en eventuell omläggning av riktlinjerna för stödaktionen.

Till följd av två motioner (I: 222 och II: 374) hade utskottet ägnat särskild uppmärksamhet däråt, huruvida av internationella hänsyn vårt dittillsvarande system med utförselbevis borde övergivas i enlighet med det i nämnda motioner framställda yrkandet om avslag å den då föreliggande propositionen. Till belysande av detta spörsmål ansåg sig utskottet böra framhålla, hurusom i vårt land utförselbevisen städse varit bundna vid tullens belopp samt att desamma berättigade innehavaren att, inom sex månader från det angivningen till utförsel ägt rum, mot bevisets återställande *antingen* utan tullavgifts erläggande införa en motsvarande kvantitet råg eller vete *eller* — i den mån råg eller vete under de sex kalendermånader, som förflutit närmast före den månad, under vilken angivningen till utförsel ägt rum, införts till myckenhet, att den därför influtna tullavgiften med avdrag av två procent beräknas därtill lämna tillgång — utbekomma det i utförselbeviset angivna tullbeloppet med avdrag av två procent. Med denna utformning av systemet hade möjliggjorts ett utbyte av ett å den inhemska marknaden vid en viss tidpunkt förefintligt säsongöverskott av svensk spannmål mot en motsvarande kvantitet utländsk spannmål vid annan tidpunkt, då tillgången på svensk vara vore mindre, utan hinder av eljest utgående införseltull. Det vore också i detta sammanhang att märka, att tullen å spannmål i vårt land vore jämförelsevis låg i förhållande till utgående tull i åtskilliga andra länder. Den av 1930 års riksdag gjorda framställningen (skr. nr 376) om utredning rörande internationella åtgärder mot dumping, som enligt vad utskottet med tillfredsställelse erfarit lett till att frågan upptagits till behandling inom Nationernas förbund, hade föranletts av de olägenheter, som orsakades av en genom exportpremier eller liknande medel direkt framkallad dumping och därmed sammanhängande störningar å marknaden. Utskottet hade emellertid icke kunnat finna, att den ifrågasatta förlängningen av giltighetstiden för gällande bestämmelser angående ut-

förselbevis för råg och vete, vilka bestämmelsers begränsade innebörd nyss framhållits, vore oförenlig med den sålunda från svensk sida intagna ståndpunkten, som syftade till en allmän reglering till förebyggande av statligt understöd åt dumpingåtgärder. Vid angivna förhållanden hade utskottet, i motsats till vad i nämnda motioner uttalats, icke ansett att internationella hänsyn talade mot att vidtaga en förlängning av giltighetstiden för bestämmelserna på ifrågavarande område.

I fortsättningen av sitt omförmälda anförande har chefen för jordbruksdepartementet vidare lämnat följande redogörelse:

»Den 4 november 1932 anbefallde Kungl. Maj:t kommerskollegium att avgiva utlåtande rörande frågan om tillämpning av utførselbevissystemet för råg och vete jämväl för tid efter den 31 juli 1933, därvid kollegiet särskilt borde yttra sig beträffande frågans handelspolitiska sida. Med skriftelse den 31 december 1932 har kommerskollegium avgivit det begärda utlåtandet samt därvid tillika överlämnat av kollegiet infordrade yttranden i ärendet från handelskamrarna i Stockholm, Norrköping, Jönköping, Malmö och Göteborg, Sveriges allmänna lantbrukssällskap, Svenska kvarnföreningen, Föreningen Sveriges spannmålsintressenter samt Svenska foderämnesh- och spannmålsimportörernas förening. De sålunda hörda sammanslutningarna hava samtliga uttalat sig för bibehållande av systemet med utførselbevis, därvid allmänt framhållits, att systemet visserligen till följd av den bestående spannmålsregleringen för närvarande saknade större betydelse, men att ett upphävande av systemet ej vore tillrädligt med hänsyn till sagda reglerings provisoriska karaktär. Ur yttrandet från *Föreningen Sveriges spannmålsintressenter* må återgivas följande uttalanden.

Med den omfattning, veteodlingen erhållit, föreläge vid fri prisbildning utan statsinlösen risken av starka prissvängningar inom den inhemska marknaden, kulminerande i svåra avsättningsstockningar och prissammansbrott, därest icke exportmöjligheten hölles öppen i kraft av utførselbevisen. Under sådana förhållanden kunde en prolongering av utførselbeviset betraktas som oundviklig.

Enligt föreningens åsikt kunde utførselbeviset principiellt ej betraktas som en exportpremie, förutsatt att man därmed åsyftade vissa uppoffringar av statsinkomster eller andra medel i ändamål att befordra exporten. Syftet med utførselbevisen hade aldrig varit att främja exportintresset, endast att skapa jämvikt mellan marknadens tillgång och efterfrågan på grundvalen av en måttligt effektiviserad tull, vars skälighet i förhållande till industritullarna icke bestritts. Dessutom verkade utførselbeviset endast under förutsättning av import. En anordning, som sålunda icke tillstodde export av ett produktionsöverskott, kunde icke rimligen betraktas som exportpremie.

Kommerskollegium har, beträffande först frågan i vilken omfattning systemet med utførselbevis hittills funnit användning, anført.

Under den tid, som förflutit sedan systemet med utførselbevis senast förlängdes hade detta icke haft någon nämnvärd praktisk betydelse till följd av de åtgärder, som i annan ordning av statsmakterna vidtagits för

den inhemska spannmålsmarknadens stödjande. Medan under konsumtionsåren (augusti—juli) 1928/1929 och 1929/1930 den svenska exporten av vete mot utförselbevis uppgått till i runt tal 80,500, respektive 44,300 ton, hade motsvarande export under konsumtionsåren 1930/1931 och 1931/1932 uppgått till allenast 1,281 respektive 379 ton. För råg vore motsvarande siffror för 1928/1929 samt 1929/1930 6,000 respektive 490 ton och för perioden 1930/1931 och 1931/1932 222 respektive 1,157 ton.

Statsverkets utgifter för restitution av tullmedel på utförselbevis hade till följd av den begränsade omfattning, i vilken utförselbevisen anlåtats, även avsevärt nedgått under de båda senaste budgetåren, såsom framginge av följande siffror:

Budgetåret 1926/1927	kronor	3,552,116
» 1927/1928	»	1,940,996
» 1928/1929	»	2,944,760
» 1929/1930	»	2,046,642
» 1930/1931	»	64,898
» 1931/1932	»	54,527

Kronor 10,603,939.

Beträffande utförselbevisen ur handelspolitisk synpunkt har kommerskollegium bland annat anfört följande.

Kollegium kunde för sin del ej ansluta sig till den av föreningen Sveriges spannmålsintressenter uttalade uppfattningen, utan funne att utförselbevisen till sin natur måste karakteriseras såsom exportpremier. Denna egenskap skulle i någon mån vara mindre framträdande, därest bevisen endast kunde utnyttjas såsom likvid för tull för importerad råg respektive vete. Då emellertid utförselbevisen enligt gällande författning kunna av exportören kontant inlösas hos tullverket, framträdde systemets karaktär av exportpremie mera markerat. Det enda förbehåll, som nu gällde, avsåge det förhållande, att »täckning» för utförselbevisen måste finnas i form av under viss föregående tid uppburen tull för importerad råg eller vete. Någon praktisk betydelse hade detta förbehåll dock hittills icke ägt, och skulle den eventualitet inträffa, att vete- och rågimporten nedginge i sådan grad, att tullintäkter för utförselbevisens inlösen saknades, finge detta väl snarast betecknas som en olägenhet i systemet och böra föranleda, att medel i allt fall ställdes till förfogande. Det kunde nämligen knappast anses rimligt, att en exportör, som vid avslutande av en affär givetvis räknat med att erhålla valuta för utförselbeviset, skulle se sin möjlighet härtill äventyrad genom det av hans åtgöranden helt oberoende faktum, om spannmålsimport i viss omfattning ägt rum eller icke. Skulle ett sådant osäkerhetsmoment göra sig gällande, bleve syftet med utförselbevisen helt förfelat, ty den prisstabilisering, som utförselbevisen vore avsedda att medföra, vore naturligen helt beroende på att bevisen bleve inlösta.

Å andra sidan finge konstateras, att några direkta olägenheter av handelspolitisk art hittills ej framkallats av utförselbevisen, vilket för de senare årens del givetvis berodde på den ringa omfattning, i vilken systemet kommit till användning. Fara förefunnes emellertid helt naturligt, att främmande länder, vilkas spannmålsmarknad kunde komma att röna ett oförmånligt inflytande av en i större skala bedriven svensk spannmålsexport, kunde komma att vidtaga motåtgärder för att neutralisera verkningarna av dessa svenska exportpremier. Och helt naturligt komme strävanden från Sveriges sida, som möjligen vid den förestående ekonomiska

världskonferensen eller eljest kunde komma till uttryck för främjande av sunda handelspolitiska metoder, att lätt nog ställas i en mindre gynnsam dager, i händelse mot den svenska handelspolitiken kunde riktas den anmärkningen, att Sverige självt tillämpade systemet med exportpremier.

Kommerskollegium har slutligen framhållit, att utförselbevisen för närvarande inginge som ett led i de stödåtgärder, som under senare år vidtagits för jordbruksnäringens fromma. Sett enbart ur jordbrukets synpunkt torde det enligt kollegiets mening ej vara lämpligt att isolera spörsmålet om utförselbevisens bibehållande från frågan om vidmakthållande eller avveckling av spannmålsregleringen över huvudtaget. I händelse prisreglerande åtgärder för brödspannmålsproduktionen av det slag, som under de senaste åren tillämpats, även framdeles bibehölles, komme nämligen utförselbevisen såsom fallet varit under de senare åren att sakna praktisk betydelse och något hinder för upphävande av anordningen med utförselbevis torde då icke föreligga.»

I anslutning till den sålunda återgivna redogörelsen har *chefen för jordbruksdepartementet* för egen del anfört följande:

»Såsom jag tidigare framhållit torde gällande spannmålsreglering böra erhålla fortsatt tillämpning efter oförändrade riktlinjer. Av utredningen framgår, att systemet med utförselbevis under sådana förhållanden är i stort sett utan värde som stöd för spannmålsodlingen. Däremot torde, såsom kommerskollegium erinrat, vissa olägenheter ur handelspolitisk synpunkt kunna vara förknippade med systemet. Jag har med hänsyn till dessa omständigheter icke ansett mig böra föreslå, att bestämmelserna om utförselbevis givas förlängd giltighet efter den nuvarande giltighetstidens utgång den 31 juli 1933.

I avseende å utförselbevissystemets avveckling torde böra tillses, att den i § 2 andra stycket av förordningen föreskrivna skyldigheten att vid tullfri återinförsel av vara, för vilken utförselbevis meddelats, återställa beviset eller inbetala det belopp, varå beviset lyder, ej bortfaller med förordningens upphörande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser, som i dylikt syfte må vara erforderliga.»

Utskottet.

Den ståndpunkt, som, på sätt ovan anförts, 1931 års bevillningsutskott och riksdag intogo till den då föreliggande frågan om fortsatt giltighet av utförselbevissystemet för råg och vete, äger enligt utskottets uppfattning även under nuvarande förhållanden goda skäl för sig. Detta system torde visserligen, till följd av spannmålsregleringen, för närvarande icke äga nämnvärd betydelse. Men liksom år 1931 råder även nu ovisshet, huruvida stödaktionen för spannmålsodlingen må komma att i fortsättningen fullföljas efter gällande eller eventuellt andra riktlinjer, och detta förhållande utgör enligt utskottets uppfattning allt fortfarande ett direkt skäl för att bestämmelserna böra förlänas fortsatt giltighet.

Jämväl vad angår spörsmålet, huruvida av internationella hänsyn vårt nuvarande system med utförselbevis bör övergivas, har utskottet kunnat ansluta sig till den ståndpunkt, som från riksdagens sida hävdades år 1931. I sitt ovan omförmälda yttrande den 31 december 1932 har även kommerskollegium förklarat, att några direkta olägenheter av handelspolitisk art hittills ej framkallats av utförselbevisen.

Vid övervägande av den föreliggande frågan har utskottet sålunda stannat vid den uppfattningen, att 1928 års förordning angående utförselbevis för råg och vete bör förlänas fortsatt giltighet. Tiden för den fortsatta tillämpningen har i nuvarande läge syntts kunna tillsvidare bestämmas till två år.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av dels de likalydande motionerna I:115 av herr Trygger m. fl. och II:66 av herr Lindman m. fl. dels ock motionen II:193 av herr Olsson i Kullenbergstorp, besluta,

att de i förordningen den 13 april 1928 (nr 76) angående utförselbevis för råg och vete meddelade bestämmelserna skola äga fortsatt giltighet under tiden från och med den 1 augusti 1933 tillsvidare till och med den 31 juli 1935.

Stockholm den 23 maj 1933.

På bevillningsutskottets vägnar:

JOH. NILSSON.

Närvarande: herrar Nilsson i Kristianstad, Örne, Boman, Wohlin*, Lövgren i Boden, Björklund, Olsson i Ramsta, Ericson i Boxholm, Lithander, Wijkström, Larsson i Örbyhus, Hjalmarsson, Sjödahl, Rosén*, Velander, Werner i Hultsfred, Eklund*, Brännström, Andersson i Dunker och Persson i Grytterud.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservation

av herrar *Örne, Lövgren* i Boden, *Björklund, Ericson* i Boxholm, *Hjalmarsson, Sjödahl, Rosén, Werner* i Hultsfred och *Eklund*, som anfört:

»Under hänvisning till det i utskottets betänkande anförda departementschefsyttrandet få vi hemställa,

att riksdagen måtte avslå motionerna I: 115 av herr Trygger m. fl., II: 66 av herr Lindman m. fl. samt II: 193 av herr Olsson i Kullenbergstorp».